

pram državi in kroni. 2. Nihče se ne sme brez zakonitega vzroka preganjati, pritegniti v preiskavo ali biti kaznovan. 3. Izredna sodišča so v rednih razmerah nedopustna. Vsak obdolženec se mora takoj zaslisiati ter dobiti zagovornika. 4. Noben oblastveni organ ne sme brez pismenega pooblastila prestopiti praga kakršnekoli hiše. 5. Vsak državljan se sme poljubno seliti, si nakupiti posestva ter izvrševati obrt. 6. Tiskovine se ne smejo pred nastankom od nikogar kontrolirati. 7. Pismom se zagotavlja tajnost. 8. Nauk in znanost sta svobodna. 9. Vsak uradnik mora sprejemati svoje ukaze le naravnost od svojega neposrednega predpostavljenelega. 10. Državni proračun se mora vsako leto pravočasno javno razglasiti, preden razpravlja o njem parlament. — Sultanov dekret je veliki vezir slovesno prečital na tisoče zbranemu ljudstvu, ki je ob živahnem aklamiranju naročilo velikemu vezirju, naj izroči sultanu zahvalo vsega naroda — Po vseh vojašnicah so vojaki slovesno prisegli na novo ustavo.

Jubilejski dar.

Učiteljsko — sebi! Tov. Janko Žirovnik iz St. Vida za razprodane „Narodne pesmi“ v juliju 79-05 K; učiteljski krožek v Mirni na Dolenjskem 53-10 K kot del čistega dobička veselice z dne 12. julija t. l.; učiteljski krožek v Mokronogu 130 K kot del čistega dohodka veselice na korist učiteljskemu konviktu; učiteljsko društvo kočevskega okraja v Ribnici 80-46 K kot čisti dohodek jubilejskega koncerta; tov. Andrej Kmet iz Cerkele 2 K; tov. Josip Kobal iz Dolenjave pri Senožečah 2 K; tov. Angela Trost iz Vodice 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodice 2 K; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane 2 K; skupaj 352-61 K; zadnjih izkazanih 2939-14 K, doslej darovanih 3341-75 K. Bog plati!

Vestnik.

Demoralizovano klerikalno časopisje. Naše klerikalno časopisje je padlo na najnižji nivo proststva. Osebnosti so tamkaj glavna stvar; ovađuštvu in denuncianstvu sta v najubijnejšem cvetju; silovita ošabnost in domišljavost se spenjata kvišku kot prazen klas v znani pripovedki. Ni ga človeka, stanu, družstva itd., da bi ga ne ogrizel „Slovenec“ z umazanimi zobmi, ako ni brezpogojno vdan terorizmu tistega, ki ima „Slovenca“ v rokah. Slovenci imamo žalostno priliko, da se lahko ponasamo pred vsem svetom: „Glejte, mi imamo najbolj sirovo klerikalno časopisje!“ — To sirovost občutimo v zadnjem času najbolj učitelji. „Slovenec“ ekslemenatar — morda pa njegov glavni urednik — je tako nesramno predrzen, da očita celo našim koleginjam — moralno propalost! Veste, to je taka infamija, da zasluži kľofuto! S takim predrzjem natočevanjem hočejo tatovi časti prikriti dejstvo, da je mnogoteri „božji namestnik“ daninooč od same pohotnosti in alkohola vne omotičen, da ni nobena poštna ženska varna pred njim! In take moralne propalce hočejo ljudstvo naščevati proti šoli in učiteljsstvu, ga hočejo oropati trdega kruha, ker so sami siti in ne vedo, kako se težko s poštenim delom služi kruh, ki ga krope solze lačnih otrok in krepostnih zakonskih žen! Učiteljsstvu napovedujejo križarsko vojno, sumničijo in obrekujejo nasploh, ko bi treba samega Kristusa, da jih z bičem požene iz hiš božjih! Če jim pa kdo očita kakšno lumparijo, se potulijo in poskrijejo in z lastnim blatom ometajo poštno ljudje. In nikogar ni v njihovi stranki, da bi fantaline potresel za ušesa in jih poučil o dostojnosti! Žalostno, da bolj žalostno ne more biti! Samo naj se kdo predrzne z golim natočevanjem krasti našo čast in naš ugled, pa ga bomo s palico naučili dostojnosti! Kar je poštenih ljudi, se s studom obračajo od njih.

Lumparija se nadaljuje. V nedeljo, dne 2. avgusta 1908, sta prišla v Dolino v Istri ekslemenatar Trseglav, ki ima bivšo učiteljsko za ženo, in S. Ravnihar, poštar v Ljubljani, ki ima sestro učiteljico in učitelja svaka ter sta zabavljala čez učiteljsvo, da se je vse kadilo. Kakšne vrste je bilo to zabavljanje, je razvidno iz „Slovenčevega“ poročila, ki mu povzamemo le nekatere rožice: Domišljavi učitelji... liberalni učitelji... liberalni šomaštri... liberalna usta... vpitje neke živali... redkokocinasta brada... krvavo zarobljene oči... Urbančič je moral doli kljub vsemu mahanju in obilnem slinoprelitju... spominjajoč se redkih svojih kocin, katere so bile preje pod rokami vrlih kmetov treple nekaj škode na svoji lepoti... Tako se preliva dalje ta klerikalni gnoj po glasilo ljubljanskega škofa! Kaj je učiteljsvo storilo Trseglav in Ravniharju, tega ne ve živa duša, tudi sama ta dva hujskača ne! Zato je pa njihovo nesramnost toliko večja. In tudi njihovo junaštvo mora biti veliko, zakaj po poročilu „Slovenca“ sta bežala v družbi 200 kmetov pred — 20 ljudmi. Poskrbeti bo treba, da bosta bežala povsod, kamor prideta. Lepa, mirna in stvarna beseda ne pomaga nič več, zato bo treba klerikalne obrekovalce in tatove časti prepričati s palicami ali pa s kamenjem, da se učiteljsvo ne

da tlačiti v blato. Kakor oni nam, tako mi njim! Če smejo oni hujskati brez kazni in odgovornosti, mora biti tudi nam dovoljeno čuvati svojo čast!

„Slovenec“ z dne 4. t. m., štev. 177, piše, da je neki liberalni učitelj prijel v šoli dva dečka, jima s silo razklenil usta in vanje pljunil. Če se je to zgodilo, je seveda tako dejanje vredno vse obsodbe, pa četudi je dotični učitelj stokrat liberalen. Nam so pa znani slučaj, ko je n. pr. pater Fridolin, potem nekdanji župnik borovniški, dalje katehet v Miljah pri Trstu itd. vse drugače pljuval, kakor pa ta učitelj. Zakaj pa takega pljuvanja ne omenja in ne graja krepostni „Slovenec“? To nam povejte!

Poljakinja iz Varšave, ga. dr. Kosmowska, gđe. Marja Kosmowska ter gđe. Irena Kosmowska, profesorica na deški gimnaziji, so si dne 4. t. m. v spremstvu g. dr. L. Leonarda ogledale I. mestno deško šolo, učiteljsko hranilnico in posojilnico, stalno razstavo učil ter našo tiskarno. O vsem so se dame izrazile jako laskavo ter so hvalile naše zavode in našo organizacijo. S seboj so vzele vzorce vseh naših šolskih tiskovin, da jih preštudirajo in uvedejo v svojem delokrogu. Vzele so s seboj tudi Žirovnikove narodne pesmi za šolsko mladino, Adamičevo spevoigro, „Zvonček“, „Učit. Tovarša“, „Popotnika“, „Domače ognjišče“ in „Našo bodočnost“, da se pouče o delovanju in položaju slovenskega učiteljsva.

† **Ludovik Fettič-Frankheim,** nadučitelj v Mokronogu, je dne 6. t. m. umrl, star 45 let. Bil je kremenit značaj, izboren učitelj, pisatelj in pedagog, ki je bil tudi našemu listu tja do zadnjih let zvest in zanesljiv sodruknik. Pridržujoč si priliko, da o njegovem življenju in delovanju pozneje obširneje izpregovorimo, mu ključemo danes: Lahka ti zemlja domača! Žalujoti rodovini naše iskreno sožalje!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Mokronoški učiteljski krožek 200 K pokroviteljine; učiteljsko društvo ljubljanske okolice 50 K kot 4 rok pokroviteljine; učiteljsko društvo za kamniški okraj 50 K kot 3. rok na račun pokroviteljine; g. dr. A. Kraut, odvetnik v Kamniku 10 K, ker se ni mogel udeležiti banketa ob priliki okrajne učiteljske konference; g. dr. F. Hauptman, c. kr. profesor v Gradcu 4 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Josip Kotnik iz St. Jošta na Kozjaku; o pensko učiteljsvo s pripomojjo:

Štefan, Jože, Pepca, Vanka, Milka, nihče drug ne manka. Ker smo vedno ene misli, to nam boče vedno v žil, da zgradimo hišo fino za učiteljsko mladino. Ker nam tudi drugi stani zvesto v tem stoji na strani, bodi jim presrečna hvala, demo mi in deca mala, ki bo kdaj v konviktu spala. Kdor si pa tej stvari „še“, bod' pozdravljen! — Agul Ref.

Umrl je na Osvetu pri Ljutomeru po kratki bolezni krajni šolski ogleda in načelnik kmet. zadruge gosp. Ivan Rajh. „Narodni list“ slavi v daljšem članku njegove zasluge kot narodnjaka, dobrega narodnega gospodarja in prijatelja šole.

Odbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju naznanja, da je dosedanji društveni blagajnik gosp. dr. Klemenč Seshun odložil blagajniški posel. Njegov naslednik je g. Ivan Luzar nadrevident južne železnice v p., ki stanuje na Dunaju III/3 Reiserstrasse 27. I. nadstropje. Ta rodoljub deluje že dvajseto leto kot društveni odbornik v prosep ubožnim slovenskim visokošolcem na Dunaju. — Ker je vsled prevelikega števila ubožnih slovenskih visokošolcev v minulem šolskem letu blagajna docela prazna; prosil odbor, da blagovole slovenski rodoljubi obilne prispevke poslati novemu blagajniku, da more odbor v novem šolskem letu pomagati vsaj najpotrebnejšim in najvrednejšim dijakom.

Kaj je klerikalizem? „Klerikalizem znači izrabljanje vere in cerkve za stvari, ki nimajo z vero ničesar opraviti. Klerikalci ni treba biti kristjan. Ni mu treba, da veruje. (Saj je znano, da se je dr. Ev. Krek svoječasnno imel za ateista, to je ni priznaval Boga). On more biti brezverec in ateist, pa klerikalce. Zato klerikalci brezsrčno izrabljajo vero za svoje špekulacije.“ Tako piše nek hrvaški list. Stare resnice sicer, a potrebno je, da jih naši somišljeniki širijo med narodom.

Ne stojte ob nevihti pod drevesi! Zadnji terek je strela ubila v Vilendorfu na Zg. Stajerskem 27 letnega čvrstega kmeta Janca Steinerja, ki je ob nevihti zbežal pod drevo, da bi se rešil pred dežjem.

K članku o šolstvu v Trstu in okolič dodajamo, da ni bilo v Istri deželne učiteljske konference že od l. 1882., a okrajnih učit. konferenc ni bilo tudi najmanj 2 leti. Slovensko učit. društvo v Istri je prosilo že pred leti deželni šolski svet, naj skliče deželno in naj skrbi, da se redno vsako leto obdržujejo okrajne učit. konference, a še danes čaka

na rešitev te prošnje, ker je šla v koš. Ako je res, da je deželni šol. svet sklical za 6., 7. in 8. septembra t. l. deželno konferenco samo za laško učiteljsvo v Istri, s tem ni drugega naredil nego pokazal, da je pristanski in da ne pozna v popolnem obsegu § 46. drž. šol. zakona z dne 2. maja 1883., čemur se pa ni čuditi, ako že od 1882. ni vedel zanj. Ker določuje § 17. ministrske naredbes z dne 8. maja 1872., da se mora dnevni red objaviti najmanj tri mesece pred konferenco in ker se to ni objavilo slovenskemu učiteljsstvu, je očito, da se je izključilo od te konference slovensko učiteljsvo Istre. — Radovedni smo, kako ta škrbasta konferenca § 19. rečene naredbes izvoli določeni stalni odbor. Tudi določa § 18. iste naredbes, da se obdržuje praviloma dežel. konferenca na sedežu deželnega šol. sveta, kar pa Rovinjgotovo ni: — Dobro bi bilo, ako bi se zaradi tega pritožilo slovensko istrsko učiteljsvo pri ministru za bogočastje in uk in da bi ga vprašali istrski slovenski državni poslanci, kako more dovoliti, da se prezira IV. oddel. lek državnega zakona z dne 14. maja 1869. in II. oddel. lek ministrske naredbes z dne 14. maja 1872!

Klerikalni denunciantje. V „Zori“ ovajajo ljubljanski klerikalni srednješolci svoje lastne profesorje, ako kateri izreče kako besedo, ki se ne sklada s katoliškim „svetovnim naziranjem“. To bodo nekoč čedni možje, ti dijaški denunciantje! — In „Slovenec“ se ne sramuje jih še k temu vzpodbujati! Kakršen mojster — taki učenci!

Učiteljska konferenca novomeškega okraja se je vršila zelo slovesno dne 15. t. m. v Rudolfovem v proslavo 60 letnega jubileja presvetlega cesarja. Prihitelo je skupaj razen Kočevarjev vse učiteljsvo — ti so imeli namreč konferenco sami zase. S svojo navzočnostjo so nas počastili gostje: preblagorodni g. baron Rechbach, c. kr. okr. glavar, m. proš. g. dr. Elbert, kapiteljski vikar, ravnatelj državne gimnazije, ravnatelj kmetijske šole na Grmu, zastopnik c. kr. okrajnega šol. sveta g. Zurz, g. Umek kot zastopnik občine, predsednik okrajnega šol. sveta g. Rozman, predsednik okrajnega sodišča g. I. Kavčič pa je bil uradno zadržan in je opravičil svojo odsotnost pismeno ter daroval v ta namen 20 K za „Učiteljski konvikt“. Bodi mu torej tem potom izročena naša zahvala. Ob 9. uri je bila v kapiteljski cerkvi slovesna sv. maša med izbornim petjem moškega zbora učit. osovja pod vodstvom g. Ig. Hladnika. Posebno pa nam je omeniti krasni bariton-solo g. Voza, učitelja iz Trebnja. Po sv. maši se je učiteljsvo skupno s cenjenimi gosti fotografiralo in nato zbralo v krasno dekorirani čitalniški dvorani. G. Jos. Turk, c. kr. okrajni šol. nadzornik, je otvoril običajno konferenco, proslavljal vladarske čednosti in izjavil, da ne more v redkem jubileju dati bolj duška svojim čutilom, kakor s trikratnim „Slava“-klicem na presvetlega cesarja. Po govoru je prebral tov. Davorin Matko vdanostno izjavo ter prosil g. glavarja, da jo odpošlje na najvišje mesto. Zapisnikarjem se izvolita tov. Koželj in gđe. Vre. Nato pozove g. nadzornik tov. Potokarja, ki je bil določen za slavnostnega govornika, k besedi. Poročal je o cesarjevem delovanju s posebnim ozirom na razvoj šolstva, kako ga je morila stara šolska politiška uprava, in kako se je povzdignilo zaradi novega drž. šol. zakona pod zaščito presvetlega vladarja na nivo zlate svobode in prosvete. Govor se je zaključil s cesarsko himno. Poročilo o nadzorovanju je g. nadzornik omejil le na splošne opazke, osobito na delovanje zunaj šole. V knjižnični odbor se izvolijo: Clarič, Ekel, Gebauer in Kopitar, v stalni odbor pa: Clarič, Gebauer, Matko, Pehani, Potokar. Konferenco je zaključil g. okrajni glavar z željo, da bi učiteljsvo vse svoje moči posvetilo izročeni mladini, da postanejo otroci dobri sinovi in dobre hčere mogočne Avstrije. — Po konferenci je bil skupni banket v gostilni pri Tučku, kjer smo bili zelo dobro postreženi. Vmes pa je marljivo svirala meščanska godba na lok. Navdušenih napitnic ni bilo ne kraja ne konca, pevci pa so zapeli več slovenskih pesmic. Imeli smo lep dan.

Iz kamniškega okraja. Uradno konferenco smo imeli v Kamniku dne 15. julija. Po maši, pri kateri je bilo učiteljsvo (posebno lep je bil solo tov. Štefančiča), se je zbralo učiteljsvo v primerno okrašen šolski sobi. Navzoči so bili tudi: okrajni glavar g. Kresse, sodnijski svetnik g. dr. Kladva, mestni župan g. dr. Kraut z dvema odbornikoma gg. Močnik in Novak, dekan g. Lavrenčič z drugo duhovščino. — Ko je g. nadzornik pozdravil goste, povabil je tovarša Tomana kot slavnostnega govornika, kateri je v prav kratkih potezah naslikal cesarjevo življenje in poudarjal, da so za časa njegovega vladanja izšli šoli in učiteljsvo prijazni zakoni, ki zadnjemu natanko določajo njegove dolžnosti, a tudi njegove pravice. Le kdor se obeh zaveda, vzgojiti bo mogel ustaven naraščaj ustavni državi ter zakliče zaščiteni šole in učiteljsva: Slava! — Ko je tovarš Tramte prebral vdanostno izjavo, bil je s tem slavnostni del končan, gostje so odšli, g. glavar je ostal. — V uradnem delu podal je novi g. nadzornik z ozirom na to, da še ni mogel mnogo nadzorovati, nekaj navodil, po katerih se ravnaj učiteljsvo pri pouku, naslanje se na pregovor: „Natančen račun vzdrži

dobro prijateljstvo“, kar je vzelo učiteljsvo z zadoščenjem na znanje, ker se je prepričalo, da je dobilo v novem nadzorniku moža-šolnika, ki mu je razvoj šole in blagor učiteljsva res pri sreui in ki pozna najnovejšo umstveno pedagogiko, ki ne trpi ni mehanika, ni ddnarja, temveč zahteva moža z umom in sreem ter previdnega in natančnega preiskovalca otrojih duš, učitelja, ki ne poučuje po nakazani metodi, temveč po individualni metodi, ki je zrasla v njem iz dobrih nasvetov, lastne izkušnje in premišljevanja, ki pa ni nikoli dovršena in je sprejemljiva novim vtiskom, ki pa ne pozna vojaškega velelnika, temveč je pristopna le materinskemu želelniku, ki v ljubezni in dobrohotnosti vselej preraste prvega. — Na to je nastopil ljubljanski tovarš Levec in podal prav zanimive podatke o lepomisju. Večina nas je bila proti njegovim vjam, a s predavanjem nas je prepričal, da je tudi njegova zbirka „Lepopisne vaje“ kakor vsaka taka le gradivo, iz katerega si izbiraj učitelj po krajevnih razmerah. Prepričan sem, da bi bil uspeh tega referata popolen, da bi bili tudi kaj povprašali. Ako sme učenec učitelja prekiniti, menda ne bo zmešalo vprašanje referenta-strokovnjaka, ki ima povrh še vse gradivo urejeno in lepo spisano — v roki. — Tudi po referatu ni bilo nikakega razgovora, sprejeli smo ga z navidezno mirnostjo, a v duši nastajali so nasprotni utiski, a hiteti je bilo treba dalje, da se izvrše tudi druge točke dnevnega reda. Razne volitve so se izvršile po vzkliku, samo pri določitvi knjig za prihodnje šolsko leto bi se bila kmalu zgodila nesreča, da bi morali v drugem šolskem letu poučevati branje samo na borovnicah in sadju in to raditega, ker je g. predsednik prezrl pismen predlog, da se naj za drugo šolsko leto uvede knjiga: Gabršek-Bazingerjeva. No, tudi to nepriliko smo modro odstranili in brez vidne nesreče končali slavnostno uradno konferenco. — Na to smo se vsi zbrali v dobro znani restavraciji gosp. Kende. Tam je meščanska godba z novim, unetim kapelnikom marljivo in lepo godla, naše ljubezlive tovaršice so nas razveseljevale z ljubkimi glasovi, pomagali so jim naši uneti pevci. Vsem je napil tovarš Tramte, a temu Toman kot sojunaku istega dne. Ves čas je bil med nami tudi g. okrajni glavar, ki mu je navdušeno napil naš vodja tovarš Letnar. G. okrajni glavar si je ta dan pridobil popolno zaupanje vsega učiteljsva, kar mora le šoli in po tej narodu koristiti. Ličan.

Za Božidar Fiegeričev spomenik so nadalje darovali sledeči gg.: Zabavnik Fr. v Vodranjih 4 K, Petovar Lov. v Ivankovcih 1 K, Novak Ant. v Senožečah 1 K, Dečko Fr. v Središču št. 67 1 K, Vrabl Rud. na Vranskem 2 K, Kolšek B. na Vranskem 1 K, dr. Turner P. v Mariboru 10 K, dr. Bakaž Jož v Smarju 4 K, Zacherl Fr. v Ljutomeru 2 K, Robek Ana v Ljutomeru 2 K, Plepelec Jožef pri Sv. Hemi 2 K, Plepelec Anton v Središču 1 K. Bog plati vsem. Za nadaljne prispevke se uljudno prosi.

Od D. M. v Polju poročajo: Minulo je šolsko leto; prišel je čas počitnic. Naši učitelji in učenci se bodo oddahnili od trudapolnega, a brezuspešnega dela. „Zakaj brezuspešnega?“ me bo kdo vprašal, „vsaj imate petrazredno šolo, kjer se pač lahko vse doseže.“ Prijatelj, prav praviš, tako je na prečelju šole napisano, a pogledjva si jo od znotraj. Prvi, drugi in tretji razred poldnevni pouk. Otrok pride v četrti razred že, ko je v resnici hodil v šolo le eno in pol leta. Takih učenjakov ni v Ljubljani nimate. Tu pri nas čaka šolske oblasti mnogo hvaležnega dela. Nujno potrebno bi bilo, da se šola uredi tako, kakor zahteva to državni zakon. A našim poslancem je za vse drugo mar, samo za šolo nič. Zakaj čim dalj bo vladala tema, tem dalj bomo želi. Kje na Kranjskem pa se nabaja tak monstrum ljudske šole kakršna je naša? Kje hodijo otroci tri leta poldnevno v šolo, a je na prečelju napisano „petrazrednica“. Kako naj se zadosti zahtevam petrazrednice, ako je pa v resnici trirazrednica. Uspehi so seveda jako žalostni, ker se otrokom vtepa v glavo nemščina, pa še slovensko niso za silo zmožni. Iz četrtega razreda naj bi zamogli v Ljubljano v srednje šole, a kako naj se ta čudež zgodi, ko pa se ima učitelj v četrtem razredu boriti z osnovnimi pojmi. Ako se letos takoj ne preosnovi šola tako, da se naredi še eden prvi, drugi in tretji razred, potem se naj jo rajše izpremeni v trirazrednico, da bodo otroci poučeni vsaj v materinščini, ne pa tako kakor je sedaj, ko ne znajo ne slovensko ne nemško. Malo upanja je, da bi se naredili omenjeni trije razredi, ker ako se pomisli, da se ni dalo doseči še enega tretjega razreda v enem in pol letu pri številu 130 otrok, tudi treh ne dobimo v dveh mesecih. Žalostno je to, da nima dežela 66 K mesečno za učno osebo. Vsa čast, od strani občine se je storilo vse. Celu zapeljalo se je, ker najela je soba, preskrbela novo opravilo, a učne osebe ni dobila. Kmetom je taka šola morda všeč, a mi tovarniški uslužbenici in delavci nismo zadovoljni. Kmet zapusti svojemu sinu posestvo, s čimer se potem živi, mi ga pa nimamo. Eдино kar otroku lahko damo, je šola. Ako je pa še takšna kakor pri nas, potem smo ob vse. Vrhutega pa se še navadi potepanja, ker je polovico dneva brez nadzorstva, ker sta oče in mati v tvornici. Slišal sem tudi, da se namerava otvoriti nova šola v Zalogu. Jako pametna misel, samo da bi se že letos

uresničila. Ako se pomisli: tri četrt do eno uro hoda v šolo, pozimi v snegu in mrazu, poleti ob vročini, potem se pač ne morejo dosti naučiti. Čul sem, da je deželni odbor ovrgel prošnjo za novi tretji razred z motivacijo, da se bo letos otvorila šola v Zalogu. Pozivljamo torej visoki deželni odbor, da drži dano besedo. Na delo torej za blagor ljudstva!

Šolska stavka zaradi zdravstvenih razmer na slovenski deški okoliški šoli v Celju. Priobčujemo sledeče vrstice celjskega Slovenca: „Imam svoje fante v celjski okoliški šoli. Z ozirom na to sem imel večkrat tamkaj opravka. Moram reči, da tako škandaloznega šolskega poslopja še nisem videl. Ko človek prestopi prag, mu udari v nos neznosen smrad stranišča, ki pa se ne razširja samo v pritličju in okoli stranišča samega, temveč ga je občutili celo v prvem nadstropju. Umevno je, da se razširja potem tudi v poedine učne sobe, in da tak okužen zrak ne more ugodno vplivati na razvijajoča se mlada telesa, je nedvomno. Škandal je, da naše šolske in zdravstvene oblasti ne ganejo na ljubo celjskim Nemcem niti prsta, da bi se tem za kulturno državo sramotnim razmeram odpomoglo! Moramo tedaj misliti na samopomoč, in sicer na — šolski štrajk. Izjavljam, da sem pripravljen svojih fantov sploh ne pošiljati več v šolo, dokler se škandaloznim razmeram v tem šolskem poslopju ne odpomore in predlagam, naj skliče politično društvo „Naprej“ stare okoliško šolo obiskujočih fantov, ki jim naj priporoča, da svojih otrok tako dolgo ne pošiljajo več v šolo, dokler se ne dovolijo zidanje novega šolskega poslopja na že davno kupljenem in pripravljenem prostoru. Tak štrajk bi zamogel vendar enkrat merodajne organe prisiliti, da se ugotovi opravičenim zahtevam celjskih in okoliških Slovencev glede novega ljudskošolskega poslopja.

Osebnosti. Fran Marinček, zač. učitelj v Krškem, je imenovan pom. učiteljem na II. mestni šoli v Ljubljani; Rudolf Poljanec, pom. učitelj na II. mestni šoli, pride kot tak na I. mestno šolo v Ljubljani; izprašana učiteljska kandidata Ivan Dimnik in Avgust Vašte sta dobila službi pom. učiteljem na III. oziroma II. mestni šoli v Ljubljani.

Ferjalni kurz za nadaljnjo izobrazbo ljudskošolskih učiteljev v modernem risanju bo od 20. avgusta do 10. septembra na ljubljanski pripravnici in se ga bodo udeležili sledeči tovariši in tovarišice, ki jih je določil deželni šolski svet kranjski: s Kranjskega: Ivan Arnsšek, učitelj v Leskovecu; Ivan Krenn, učitelj na deški šoli v Kočevju; Josip Lampe, učitelj v Ovsišču; Josip Korošec, nadučitelj v Mošnjah; Rudolf Dostal, učitelj na gluhoonemnici v Ljubljani; Marija Perharc, učiteljica v Leskovecu; Marija Novak, učiteljica v Polhovem gradu; Pavla Buh in Josipina Krapš, učiteljici v Idriji; Marija Azman, učiteljica v St. Petru pri Novem mestu; Ema Schmidtmayer, pomožna učiteljica v Ljubljani; izven Kranjske: Rajmund Pfliegerl, učitelj v Strasburgu na Koroškem; Andrej Lothermal, strokovni učitelj v Riedu; Franc Vieweger, učitelj v Homboku pri Olomucu; Ivan Dušek, učitelj na drž. ljudski šoli v Pulju; Ivan Baierl, učitelj v Brandu na Češkem.

Otroška veselica na Slavinjah pri Razdrtju. Pišejo nam: V nedeljo, na dan sv. Ane, je bila na Slavinjah pod kozolcem g. župana Ivana Debeveca otroška veselica, aranžirana od gospice Milene Debevece. Razen otrok se je nabralo tudi precej drugega občinstva, ki je z zanimanjem poslušalo deklaracije malih umetnikov. Nato se je šele razvila prava otroška zabava — srečkanje. Dasi dobitki niso bili bogve kako veliki, so vendar napravili otrokom posebno veselje. Nato prosta zabava. Da niso mali veseljaki opešali, je skrbel g. dč. Milena Debeveca s „strukeljski“ in drugimi jedili. Vsem, ki so pripomogli, da je bil izid te veselice tako poveljen, srčna hvala, posebnost pa gospici Mileni, ki se je s tako vnmemo zavzela za male nedolžne otročiče.

Izpremembe in imenovanja v učitelstvu tržaške okolice. V tajni seji mestnega sveta tržaškega dne 24. pret. m. so bili imenovani definitivni učitelji, oziroma učiteljicami: Franjo Bratož za katarsko šolo, Andrej Čok za rojansko, Amalija Martelanc za proseško-kontovelsko, Anica Svagel za bazovsko, Vodopivec Ernest za kriško šolo. Gospa Marija vdova Humpik je imenovana za podučiteljico za barkovljansko šolo. — Na lastno prošnjo sta premeščeni definitivni učiteljici Ida Posega s kriške in rojanske in Ana Scheimer s proseško-kontovelske na barkovljansko šolo.

Za slovenske abiturijente in spodnje gimnazijce. Abiturijenti, ki želijo vstopiti k južni železnici, naj vpošljejo tozadavne prošnje takoj na prometno ravateljstvo (Verkehrs-Direktion). — Absolvirani spodnji gimnazijci dobe lahko mesta poštinih oficijantov pri dunajskem poštinem ravateljstvu, kjer sprejmejo v najkrajšem času do 200 novih moči. Dube takoj nekaj plače in morejo v 6 do 7 letih postati asistentje.

Za razstavo „Otrok“, ki jo priredi „Splošno slovensko žensko društvo“ v vseh gornjih prostorih Narodnega

doma septembra meseca t. l., se delajo že velike priprave. Zlasti so na delu slovenski ljubljanski trgovci, ki se za razstavo posebno zanimajo ter docela pojmiyo njen veliki pomen. Gospodje zdravniki poskrbe blagohotno, da bo higijenski oddelek razstave kolikor možno popolno opremljen. Naši slovenski umetniki pa pokažejo, da igra tudi umetnost v življenju otroka veliko in važno vlogo. Odbor „Splošnega slovenskega ženskega društva“ izda poseben razstavni katalog, ki mu bodo pridejani pedagoški članki, dalje poljudno spisani spisi o higieni, črtice iz življenja otroka ter še nekateri drugi praktični sestavki. Odbor se obrača z ljudno prošnjo na slovenske pedagoge, zdravnike in pisatelje, naj bi mu prišli ljubezljivo na pomoč ter naj bi poslali primerna kratka dela za katalog. Ker je stvar že jako nujna, prosi odbor, da blagovolijo poslati sotrudniki kataloga svoje prispevke v najkrajšem času, gotovo pa vsaj do 15. avgusta. Takisto naj se požurijo gg. trgovci s svojimi znamenki predmetov, ki jih nameravajo razstaviti, ker sicer ne bo možno kataloga izdati. Uredništvo kataloga je prevzela ga. Minka Govekarjeva, Mestni trg 17, III. kamor naj se pošiljajo vsi literarni prispevki in dopisi.

Stipendije za učence na c. kr. višjem učiteljskem za vinogradništvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu. S početkom prihodnjega šolskega leta 1908—1909 bo oddati na c. kr. višjem učiteljskem za vinogradništvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu tri stipendije c. kr. ministrstva za poljedelstvo v letnem znesku po 500 K. Prosilci za te stipendije naj predložijo svoje prošnje s potrebnimi prilogami do 20. avgusta 1908 na ravateljstvo imenovanega zavoda, od katerega je možno dobiti tudi programe zavoda. Kdor hoče biti sprejet v prvi tečaj kot redni učenec, mora: 1) dokazati, da je dovršil IV. razred gimnazije ali realke ali druge približno enako vredne predstudies, ali da je dovršil vsaj meščansko šolo za najmanje „dobrim uspehom“; 2) dokazati, da je dosegel 16. leto svoje dobe, ali da dopolni to leto še v tem solnčnem letu; 3) predložiti pritrjevalno izjavo očeta ali varuha glede vstopa v zavod in glede prevzetja stroškov za preživljanje za dobo studija, kakor tudi glede stroškov za pouk; 4) mora položiti sprejemni izpit, od katerega so odvezani le tisti prosilci, ki morejo predložiti o drugem semestru kakega inozemskega nižjega gimnazija ali nižje realke spričevalo prvega reda s povprečno vsaj „zadovoljnimi cenzurami“; 5) ako prosilec ne vstopi neposredno iz kakega drugega učiteljskega, mora predložiti izpričevalo o dosedanjem neoporočnem vedenju; 6) mora biti vešč nemškemu jeziku v besedi in pismu vsaj toliko, kolikor je potrebno, da more že iz začetka z razumom slediti pouku. Sprejemni izpiti za šolsko leto 1908—1909 se bodo vršili od 15. do 17. septembra. Sprejemanje učencev v II. in III. tečaj se bo vršilo dne 17. septembra t. l.

Razgled po šolskem svetu.

Šolska matrika v Ljubljani je štela v minolem šolskem letu 5818 šoloobveznih otrok, in sicer 2986 dečkov in 2832 deklic. Šoloobvezni so vsi v Ljubljani stanujoči otroci, ki so izpolnili šesto in ne prekoračijo štirinajsto leto svoje starosti. Pripomniti pa je, da so pri tem številu šteti samo v Ljubljani stanujoči otroci, ker tudi mnogo vnanjih otrok hodi v ljubljanske šole, ki jih pa ni šteti v tukajšnjo šolsko matico.

„Schulverein“ je lansko leto razdelil v pomembnevalne svrhe v Avstriji 398.737 K 5 h.

Turške razmere na Hrvaškem. Neki učitelj piše „Pokrstu“, da učitelji že dva meseca ne dobivajo plač. Dne 19. pret. m., ko je učitelj pisal to pismo, še ni dobil plače.

Češka nadaljevalna šola na Dunaju. Početkom prihodnjega šolskega leta otvorijo v X. dunajskem okraju prvo češko nadaljevalno šolo.

Preganjanje slovaških učiteljev. Na podlagi Apponijevskega šolskega zakona se je takoj po zaključku šolskega leta pričelo preganjanje slovaških učiteljev. Proti dvema učiteljema v Brezovi, v področju luteranskega škofa Baltika, Chorvatu in Fiala, se je pričela disciplinarna preiskava in sta bila obenem odstavljena. Ista usoda je zadela učiteljico Olgo Hrušovko v Turcu, ki je pod oblastjo škofa Šolca. Zločin, ki so ga omenjeni trije zakrivil, tiči v tem, da so se otroci premalo naučili — madjarsko.

Proti nemškemu učnemu jeziku. Ruska vlada je odklonila predlagano zopetno uvedbo nemškega učnega jezika v državne šole v baltičkih provincijah. Takisto je tudi odbila predlog, da bi se dovolila posamna predavanja v nemškem jeziku na vseučilišču v Jurjevu (Derputu).

Pet tisoč analfabetov. V trenčinskem slovaškem okraju je 5000 otrok, ki bi imeli hoditi v šolo, a zbog pomanjkanja šol letajo po cestah, ker na Ogrskem imajo za razne parade slavnosti in nepotrebne reči dovolj denarja, ali za ljudski pouk zmerom premalo. V sami Budimpešti je nekoliko tisoč otrok, ki ne morejo hoditi v šolo zaradi tega, ker je v mestu premalo šol. Potem pa se Madjarsko šteje med omikane države.

— **Vseučilišče v Jeni** slavi letos 850 letnico svojega obstanka.

— **Za nemško šolo v Slovenji** Bistrici so darovali Nemci s „Schulvereinom“ vred že 43.000 K.

— **Drugi mednarodni shod učiteljev esperanta** se vrši v Drazdanih na Saksonskem dne 21. in 22. avgusta t. l. Shoda se udeležijo češki učitelji esperantisti.

— **Čipkarsko šolo** ustanovi nadvojvodinja Marija Jožefa v Primoštenu v Dalmaciji. Zadnji čas se visoki krogi jako zanimajo za dalmatinske vezanine.

Z gospodarskega polja.

— **Življensko zavarovanje** si odpira zmagonosno pot v vse sloje, v katere je prodrl resnični napredek in inteligenca, ker je ono najprimernejše nalaganje prihrankov in obenem najvarnejše zagotovljenje rodovin. Posojilnice in denarni zavodi mogoče razmerno večje obresti, toda v slučaju prazgodnje nalagateljve smrti dobijo njegovi dediči od dotičnega zavoda le naloženo vsoto in obresti, vrednosti izgubljenega življenja ne nadomestijo nikakor. — Ker pa izplačajo zavarovalni zavodi celi zavarovani znesek, tudi če umre zavarovane takoj potem, ko je bil vplačal morda samo eno zavarovalnino, je splošno priznano, da je koristnejše nalagati prihranke v zavarovalne zavode. Tisti zavarovanci, ki ne-čejo imeti rizike za eventualne izgube, si izberejo za svoje življensko zavarovanje le delniški zavod, ki sprejema zavarovanja za stalno določene zavarovalnine. — Previdni trgovci, ki se zavarujejo za visoke vsote, se izogibljejo vzajemnih zavodov, ker bi morali nositi pri njih kot zavarovanci in člani velik in nevaren riziko. Najboljši dokaz temu je ravno izdano poročilo najvažnejšega društva obrtnikov (za l. 1907), kjer se glasi dobesedno: Navidežno bi bilo najprimernejše skleniti to zavarovanje na temelju vzajemnega jamstva ter določiti potrebno premijo šele naknadno, tako da bi bilo mogoče prej spoznati razmerje, v katerem bi bilo potrebno nadomestiti mogoče izgube. Toda navesti moramo, da dajejo zavarovanci prednost zavarovanju za stalno zavarovalnino (delniškem zavodu) pred vzajemnim zavarovanjem, pri katerem so stroški zavarovanja podvrženi mogočnim izpremembam in smo smatrali zaradi tega za koristno, pogajati se za omenjeno zavarovanje z različnimi zavarovalnimi družbami. — Med češkimi in slovanskimi zavodi, ki sklepajo zavarovanja v naprej določenih kapitalov za stalno premijo, je edino Prva češka splošna delniška družba za zavarovanje na življenje v Pragi. Omenjena družba je sprejela v prvih šestih mesecih 1908. l. 1517 ponudb na kron 6.070.000 in je izstavila 1187 zavarovalnih listin na K 4.620.000.

— **Pomanjkanje krme.** Poljedelsko ministrstvo je uvedlo veliko pomožno akcijo z ozirom na pomanjkanje krme v Kranjski, Štajerski, Istri, Dalmaciji, Primorski in Koroški. Pogaja se z železniškim ministrstvom o znižanju tarifov za dovoz krme. Dovolj se tudi primerna vsota za nakup krme. Sodi se, da bo rabilo poljedelsko ministrstvo približno 4.000.000 K.

— **Meso v Ameriki** se podraži. Čikaški mesarji in lastniki velikanskih klavnice naznanjajo, da bodo zaradi pomanjkanja goveje živine prisiljeni goveje meso zopet podražiti, kar velja tudi o govejskih konservah. Meso se sicer mnogo ne podraži, vendar pa bo podražitev trajala toliko časa, da se nabavi potrebno število goveje živine. Meso se draži, ker ga v vedno večih količinah pošiljajo v Evropo.

— **Dolenjska železnica** je imela lani nad poldrugi milijon transportnih dohodkov, to je, za 33.000 več nego leta 1906., tega dohodka je bilo 571.000 K, ki pa je šel večinoma za obresti. Izplačala se je dividenda 4 krone za delnico.

— **Bogatstvo Francozov** se vidi tudi v tem, da je v njihovih hranilnicah vloženi velikih vsot, na katere so vlagatelji enostavno pozabili. Nedavno jo objavil „Journal Officiel“ zopet dolgo listo zapadlih vložkov. to je onih, ki že 30 let niso bili dvignjeni ne zahtevani. Na ta način je propadlo 27.829 vlog, ki so državnemu fondu donesle 619.184 frankov in 1500 frankov rente.

— **Slaba letina za tobak.** Letos bo zaradi silne suše v Dalmaciji slaba letina za tobak. Mnogo ga niso niti sadili, ker so zastoj čakali dežja. Dočim se je druga leta dobivalo za tobak 4 mil. kron, se ne dobi letos niti četrti del.

Raznoterosti.

× **Bele slamnike** se lahko jako lepo opere z navadnim špiritom. Vzeti je denaturiran špirit, ker je cenejši, učinek pa isti. Nekoliko špirta vliješ na kroznik, pomočiš vanj krtačico ali čunčico in odrgneš umazana mesta na slamniku. — Srebrne žlice postanejo kakor nove, ako se jih dne v raztopino enakih delov kuhinjske soli, galuna in vinskega kamena ter postavi na ogenj, da zavre. Nato se jih mora z vodo odrgniti do suhega.

× **Otroška ljubezen.** Novoješki „Glas Naroda“ piše: V našem mestu je otroško sodišče storilo konec romani, čigar glavni osebi sta bila 12 letna deklica in 14 letni deček, ki sta si bila po srcih in dušah enaka. Jedva da se je v minolem tednu končala šola, že je 14 letni Jos. Warnicke odvedel svojo ljubico, 12 letno Annie Martiš. Oba sta se odpeljala s parnikom Atlantic Hinghlands in praznik proglašnja neodvisnosti sta skupno prebila na Long Branchu. Josip pa je imel le majhno vsotico denarja in ker je na Long Branchu vse drago, jima je kmalu pričelo denarja pomanjkovati in tako so se srečne ure kmalu končale. Z drugim parnikom sta se potem odpeljala na Bloomfield St. in tu ju je prišla policija. Pred sodnikom je mali srčni tat izjavil, da je listke za vožnjo s parnikom našel in da je zaradi tega s svojo deklico napravil le mali izlet. Ko sta se hotela vrniti domov, sta parnik zamudila in zaradi tega sta ostala na Long Branchu. Sodnik je oba izpustil in jima ukazal, da se ne smeta več ljubiti.

× **Izstopilo je iz katoliške cerkve** v zadnjem času v Avstriji zaradi Wahmurdove afere 306 visokošolcev. Od teh so vsi, razen štirih, prestopili na protestantizem.

× **22.000 židovskih dezertirjev.** Od 63.000 židovskih rekrutov, ki so bili pozvani na zadnje novačenje v Rusiji, jih je okolo 22.000 zbežalo v inozemstvo. Doma so ostali pretežno le taki, ki so zaradi telesnih hib vedeli, da jih ne vzamejo v vojske. Kakor znano so mnogi člani v ruski dumi predlagali, naj se Žide oprostijo vojaščine, ker se je tako branijo, in naj zato plačujejo poseben vojaški davek.

× **Bela obleka in solnčni žarki.** Dosedaj je bela obleka splošno veljala za najboljše sredstvo proti pekočim žarkom. Sedaj pa so brezposelni ljudje prišli do prepričanja, da smo v veliki zmoti, ker bela obleka baje ni nikako obrambno sredstvo proti solnčnim žarkom. Solnčni žarki prav lahko prebijajo belo tkanino ter vplivajo na kožo, ne da bi izgubili kaj svoje moči. Pač pa je na črni koži moč solnčnih žarkov zlonijena, zato so zamoreci v beli obleki neobčutilivi proti najhujši vročini. Ako bodo tedaj hotele naše bele oblečene dame odbijati solnčne žarke, bodo morale nositi črne triko ali se dati — črno namazati od pete do glave.

× **Koliko je odvjetnikov in notarjev v Avstriji.** Po najnovejši statistiki je bilo v začetku leta 1908. v Avstriji 4683 odvjetnikov. Najstarejši odvjetnik izvršuje prakso že od leta 1841. Vseh notarjev v Avstriji je bilo 1026. Najstarejši notar posluje od leta 1851.

× **Učence rešil vojaka.** V mestni kopeli v Kremsu ob Dravi so se kopali pionirji. Kar je eden izmed njih izginil. 14 letni učenec Henrik Polan je skočil za njim in ga držal tako dolgo nad vodo, da so priplavali štirje drugi pionirji in oba rešili.

× **Jonas Lie.** V Kristijaniji je umrl znameniti norveški pesnik Jonas Lie. Pokojnik se je rodil leta 1833.

× **Milijonarjeva hči aretirana.** V Kijevu je bila aretirana znana baronica Fuchs, hči velikega industrialea in milijonarja Fuchsa. Aretirali so jo zaradi tega, ker so v njenem stanovanju našli mnogo prepovedanih revolucionarnih spisov.

× **Zaprta igralnica.** Belgijske oblasti nje so uradno zaprle igralnico v Ostendi. Zapolnile so 80.000 frankov. Aretiranih je bilo tudi mnogo oseb, večinoma inozemcev.

× **Nenavaden neselni pojav.** Iz Kodanja javljajo, da se je v sredo zvečer videla na nebu izredno intenzivna rumena svetloba, ki je razsvetljevala ves kraj. To svetlobo so opazovali tudi v Berlinu in mnogih drugih mestih na severu. Nebo je bilo rdečkasto in rumeno ter je prehajalo v belkasto.

× **Lakota v Rusiji.** „Berliner Tagblatt“ je prinesel brzojavko iz Petrograda, da je v nekih krajih Rusije vsled silne suše in slabe letine nastala lakota. Zlasti je prizadet Kavkaz.

× **Podmorski kabel.** Okolo 50 ladi je danna dan na tem, da kontrolirajo podmorski kabel (brzojav) po svetu in da ga, če treba popravljajo. Doselej je v raznih morjih položeno okolo 400.000 kilometrov kabla, ki je vreden okolo 1.100 mil. K.

× **O letošnjih naborih na Češkem** piše Arme-Zeitung, da se niso vršili tako, kakor je bilo dosedaj sploh navada. Češki naborniki so se vedli nenavadno mirno in resno; nikjer niso več tako popivali, razgrajali in se tudi ne pretepali, kakor je bilo to dosedaj običajno. Nekateri češki naborniki so prišli k naboru celo z žalnimi odznaki. „Arme-Ztg.“ zato napada češke mladeniče, češ, da je to njih postopanje protimilitaristiška demonstracija. Želimo, da bi tudi naši mladeniči v tem posnemali Čehe.

× **IV. shod čeških zdravnikov in prirodoslovcev** se je vršil v Pragi od 6. do 10. pret. m. Shoda se je udeležilo 1128 zdravnikov in prirodoslovcev. Na tem shodu je bilo izvršeno veliko znanstveno delo. Zborovanje je bilo razdeljeno na 17 sekcij, v katerih je bilo pripravljenih nič manj ko 700 znanstvenih predavanj. Delalo se je pridno, z zanimanjem in naravnost z navdušenjem v skupnih sejah, v laboratorijih, v bolnicah in na ekskurzijah; moralen uspeh in iznadvana žetev shoda je v vsakem obziru zadovoljiva, in budi najboljše nade za bodočnost. Shoda so se udeležili tudi